

گزارش تفسیری مدیریت؛ مستلزم دقت در تهیه

گفتگو با: اکبر سهیلی پور

عضو هیئت مدیره و مدیر امور مالی شرکت ملی نفت ایران

سازش

از این که دعوت ما را پذیرفتید تا درباره موضوع گزارش تفسیری مدیریت در حوزه صنعت نفت با ما گفتگو کنید بسیار سپاسگزاریم. امیدواریم تجربه و دانش وسیع شما در زمینه گزارشگری مالی، نکات سودمند زیادی را برای خوانندگان ما فراهم سازد. ابتدا تصویری ارائه کنید که صنعت نفت چه مجموعه‌ای از شرکتها را دربر می‌گیرد؟ آیا شرکت‌های این مجموعه همراه با صورتهای مالی مجزا یا تلفیقی، گزارش تفسیری مدیریت مطابق با ضوابط سازمان بورس تهیه می‌کنند؟

سهیلی پور

حسب قانون اصلاح قانون نفت، شرکت‌های اصلی و تابعه وزارت نفت شامل شرکت‌های ملی نفت و گاز، پتروشیمی و پالایش و پخش فراورده‌های نفتی ایران است. وظایف و اختیارات هریک از شرکت‌های مذکور در اساسنامه آنها آمده است که در جهت تحقق سیاست بخش‌های نفت و گاز، و پتروشیمی در چارچوب وظایف و اختیارات وزارت نفت فعالیت‌های خود را انجام می‌دهند. هریک از شرکت‌های

است و به نظر می‌رسد به همین دلیل برای پیشگیری از نبود اطلاعات مورد لزوم، در دستورالعمل اجرای افشای اطلاعات شرکت‌های ثبت‌شده نزد سازمان بورس، ارائه آن همراه صورت‌های مالی الزامی شده است. در شرکت‌های اصلی تابعه وزارت نفت و شرکت‌های فرعی تابعه وزارت نفت هرچند سود و نتایج عملیات از اطلاعات مهم تلقی می‌شود اما مصادیق عملیاتی و اطلاعاتی با اهمیت متعددی در فرازهای عملیاتی شرکت‌های مورد بحث وجود دارد که ارائه آنها به استفاده‌کنندگان در حال حاضر نسبت به گزارش پیش‌بینی سود از اولویت بالاتری برخوردار است.

سازمان

نظر شما درباره مصوبه بورس برای تهیه گزارش تفسیری مدیریت چیست؟ با چه بخشهایی موافقت و با چه جنبه‌هایی مخالف؟

سهیلی پور

هدف ارائه صورت‌های مالی فراهم‌کردن اطلاعات درباره وضعیت مالی، عملکرد مالی و جریانهای نقدی است. به عبارت دیگر صورت‌های مالی عمدتاً میانگین آثار مالی رویدادهای گذشته است و شامل شاخصها و معیارهای غیرمالی مربوط به عملکرد و اطلاعاتی در مورد افق فعالیت آینده واحد تجاری و برنامه آتی آن نیست. گزارش تفسیری

یادشده بخشی از فعالیتهای خود را از طریق شرکت‌های فرعی و مدیریتهای مستقل انجام می‌دهند. این شرکت‌ها برای ارائه اطلاعات مالی درباره فعالیتهای اقتصادی خود در چارچوب استانداردهای حسابداری، صورت‌های مالی تلفیقی و صورت‌های مالی جداگانه خود را ارائه می‌کنند. صورت‌های مالی تلفیقی هریک از شرکت‌های اصلی تابعه وزارت نفت (شامل واحد تجاری اصلی و تمام واحدهای تجاری فرعی آنها) می‌باشد.

از آنجا که الزام ارائه گزارش تفسیری مدیریت حسب اطلاعیه مورخ ۵ دی ۱۳۹۶ سازمان بورس و اوراق بهادار محدود به شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس و فرابورس و برای گزارش‌دهی در مقاطع ۳، ۶ و ۹ ماهه و سالانه است و شرکت‌های اصلی و تابعه وزارت نفت و شرکت‌های فرعی شرکت ملی نفت ایران دارای شرایط مذکور نیستند، تاکنون رعایت الزام مذکور موضوعیت نداشته است.

سازمان

آیا ضوابط گزارش تفسیری مدیریت در مجموعه شرکت‌های وابسته به صنعت نفت به کار گرفته می‌شود؟ آیا اصلاً تهیه آن برای شرکت‌های این صنعت امکانپذیر است؟ چه منافعی بر آن مترتب است؟

سهیلی پور

تهیه و ارائه گزارش تفسیری مدیریت و اظهارنظر حسابرس نسبت به آن، به شرط آن که در تهیه و ارائه آنها دقت لازم اعمال شود. اطلاعات مفیدی در اختیار استفاده‌کنندگان قرار می‌دهد. تهیه گزارش تفسیری مدیریت به‌عنوان حایگزینی برای گزارش پیش‌بینی سود بوده و در اکثر کشورها همراه صورت‌های مالی ارائه می‌شود و مدیریت از طریق این گزارش کوشش می‌کند اطلاعاتی درباره وضعیت گذشته، حال و آینده شرکت در اختیار استفاده‌کنندگان قرار دهد. در کشورهای اروپایی از آن به‌عنوان **تفسیر مدیریت** (Management Commentary) و در انگلستان از آن به‌عنوان **گزارش بررسی وضعیت مالی و عملیاتی** (OFOR) (Operating and Financial Review) یاد می‌شود و گزارش مشابهی با عناوین مشابه در سایر کشورها تهیه می‌شود.

بیشترین کاربرد این گزارش به‌عنوان گزارش پیش‌بینی سود

در ضوابط

گزارش تفسیری مدیریت

در مورد صنایع خاص

پیش‌بینی لازم

به عمل نیامده است

نشان‌دهنده پیش‌بینی‌های جاری از رویدادهای آتی و عملکرد مورد انتظار است و بدیهی است این امر قطعی نبودن و نیز در معرض ریسک بودن و همچنین تفاوت نتایج واقعی از انتظارات را به ذهن متبادر می‌کند.

این موضوع در شرکت‌های اصلی و تابعه وزارت نفت و نیز شرکت‌های فرعی آنها نیز مشابه سایر واحدهای تجاری بدون شک وجود دارد، اما تفاوت اصلی که می‌توان اشاره کرد این است که در این صنعت جایگاه ارزیابی فعالیتها، نحوه تامین آن، نحوه مشارکت در بازارهای بین‌المللی، چگونگی حفظ بازار، و نیز نوع ارتباط با سایر دستگاه‌هایی که در این زمینه در کشور فعال هستند از ویژگی‌های خاص و در مواردی تفکیک‌کننده است. هرچند در سالهای اخیر به محدودتر شدن ارزیابی فعالیتها توجه بیشتری شده، اما برای تحقق کامل آن باید سالهای بیشتری را صبر کرد.

همانطور که در بالا نیز اشاره شد مفاهیم حاکم بر گزارش تفسیری و ارتباط آنها با صنعت ایجاب می‌کند قضاوت‌های صحیح در مورد شرایط حاکم بر فعالیت‌های شرکت فعال در صنعت نفت و گاز و پتروشیمی به عمل آید و در صورت تهیه صحیح گزارش تفسیری مدیریت (با فرض قابلیت تعمیم الزام تهیه این گزارش به شرکت‌های مورد بحث) به درک استفاده‌کنندگان کمک می‌کند؛ هرچند که در حال حاضر اطلاع‌رسانی این رویکرد به روشهای گوناگون انجام می‌شود، اما دامنه تغییرات و نوسانات در مواردی آن چنان گسترده و غیرقابل پیش‌بینی بوده است که تحقق کامل این رویکرد را در شرایطی نشدنی ساخته است.

سازمان

شناسایی و گزارشگری مسایل محیطی، اجتماعی و راهبری (ESG) موضوع مورد توجه در کاهش شکاف گزارشگری در جهان است. این نوع گزارشگری در صنعت نفت ایران تا چه اندازه مطرح است؟

سهیلی پور

صنعت نفت به لحاظ ماهیت فعالیت خود و گستردگی حوزه‌های جغرافیایی و نیز محیط‌های متنوع فعالیت، از نمونه‌های منحصربه‌فرد صنایع در کشور است. از سوی دیگر، به لحاظ موضوع فعالیت، این صنعت در کشور از جایگاه

مدیریت این امکان را فراهم می‌آورد تا به‌عنوان مکمل اطلاعات صورتهای مالی، اطلاعات ارائه‌شده را بهبود بخشد و تصمیم‌سازان با در اختیار داشتن اطلاعات مالی گذشته و نیز چشم‌انداز آینده و برنامه آتی واحد تجاری به تصمیم‌گیری مناسب‌تر دست یابند.

گزارش تفسیری مدیریت محصول مطالعات انجام‌شده وسیع در سطح بین‌المللی است و هیئت استانداردهای بین‌المللی حسابداری (IASB) نیز بیانیه و معیارهای تهیه آن را منتشر ساخته است. بر این پایه گزارش تفسیری مدیریت حاصل هم‌پوشانی گزارشگری مالی و اهداف استفاده‌کنندگان و حوزه‌های نیازهای اطلاعاتی استفاده‌کنندگان و دربرگیرنده اطلاعات مالی و غیرمالی است که در اختیار استفاده‌کنندگان قرار داده می‌شود.

ضوابط تهیه شده توسط سازمان بورس که از پشتوانه بیانیه منتشر شده به‌وسیله هیئت استانداردهای بین‌المللی حسابداری نیز برخوردار است به ارائه اطلاعات مربوط به شرایطی متمرکز است که به فعالیت‌های واحد تجاری مربوط است اما در این ضوابط در مورد صنایع خاص پیش‌بینی لازم به عمل نیامده است. ارزیابی جریانهای نقدی آتی و اصلاحات اضافی مربوط به دوره‌های بلندمدت که سرمایه‌گذاران بیشتر به آنها اتکا می‌کنند می‌تواند این ضوابط گزارشگری را تقویت کند و استفاده‌کنندگان را از تحلیل‌های مدیریت مطلع کند و به درک بیشتر از وضعیت مالی فعلی و ترسیم تغییرات در وضعیت مالی و نتایج عملیات کمک کند.

بدیهی است این آینده‌نگری در معرض ریسک عدم قطعیت و مفروضات غیرقطعی قرار دارد.

سازمان

مهمترین ریسک‌های شرکت‌های فعال در صنعت نفت و گاز در حال حاضر کدامست که ارائه اطلاعات در گزارش تفسیری مدیریت برای درک آنها لازم است؟

سهیلی پور

گزارش تفسیری مدیریت دربرگیرنده و ارائه‌کننده اطلاعات آتی است و با مفاهیمی نظیر «پیش‌بینی»، «برآورد»، «خواسته»، «احتمالاً» و مشابه آنها برای ارائه تصویر فعالیت‌های آتی واحد تجاری سروکار دارد. به بیان دیگر، این گزارش

گاز در اختیار شرکت‌های فعال در صنعت نفت در جهان از موضوعات بحث‌برانگیز این صنعت بوده و تغییرات در این مخازن بر ارزش شرکتها در بازار جهانی اثرگذار بوده و هست و حتی الزامات ارائه اطلاعات مخازن و نیز مطالعات در جریان برای گسترش این مخازن از مطالب رایج در صنعت می‌باشد. در ایران به لحاظ قوانین و مقررات بالادستی در خصوص مالکیت مخازن و تعامل‌های خاص قانونی و نیز نبود الزامات ارائه اطلاعات مربوط به نفت خام و محصولات فراوری نشده و همچنین شرایط خاص کشور، فرضیه‌ای که مبنای شناسایی و ارزشیابی این موارد و توجیه‌کننده تهیه اطلاعات باشد تاکنون موضوعیت نداشته است و طراحی آنها نیاز به توجه به تبعات گوناگون آن دارد.

بی‌بدیلی برخوردار است. شاید تصور شود گزارشگری مسائل محیطی، اجتماعی و راهبری محدود به ضوابط محیط‌زیست و شرایط مشابه آن است در حالی که این موضوع یکی از عوامل این گزارشگری است (شاید هم از فرازهای عمده آن باشد). اما در حقیقت گزارشگری مسایل محیطی، اجتماعی و راهبری دامنه گسترده‌ای از مطالب حتی زمینه‌های مدیریت، سیاست‌های مربوط به کارکنان، مناسبات تولید و نظایر آن را در بر می‌گیرد.

در سالهای اخیر توجه سرمایه‌گذاران به این نوع گزارشگری افزایش یافته و روش‌های قاعده‌مند در این خصوص در جهان ایجاد شده که مورد توجه قرار گرفته است. در ایران تاکنون الزامات گزارشگری در این زمینه تدوین نشده است. معهدا در صنعت نفت به لحاظ ضرورت رعایت معیارهای متعدد در عمل بخشی از ضوابط گزارشگری مسائل محیطی، اجتماعی و راهبری رعایت و مراجع مربوط نیز از نحوه رعایت آنها مطلع می‌شوند و اما تدوین ضوابط گزارشگری در این زمینه توسط مراجع مربوط قطعاً سودمند خواهد بود.

با توجه به ویژگیهای

صنعت نفت

تهیه این گزارش

بدون فراهم شدن

زیرساختهای لازم

امری نیست که به سهولت

شدنی باشد

سازش

در صورتهای مالی شرکت‌هایی که در صنعت نفت و گاز در جهان فعالیت دارند دو موضوع با ابهام و ریسک بالا روبه‌روست که می‌تواند بر نقدینگی، منابع سرمایه‌ای، درآمدها و نتایج عملیات تاثیرگذار باشد، و توضیح درباره آنها و فرضیات و توجیه مربوط به آنها در گزارش تفسیری مدیریت ارائه می‌شود: یکی ارزشگذاری ذخایر نفت و گاز و دیگری قیمت‌گذاری موجودیهای نفت و گاز و فراورده‌هاست. برخورد حسابداری شرکت‌های مجموعه صنعت نفت ایران با این دو موضوع چگونه است. این پرسش ازین بابت مطرح می‌شود که یکی از چالش‌های گزارش تفسیری مدیریت، تاکید مدیران و ذینفعان بر فاش نکردن برنامه‌های راهبردی آینده و قراردادن آنها در اسناد در دسترس همگان است. چنین موضوعی تا چه اندازه در صنعت نفت مطرح است؟

سهیلی پور

ارزش مخازن نفت خام و ذخایر انواع فراورده‌های نفتی و

سازش

بیانیه حرفه‌ای ۱ (PS 1) با عنوان «گزارش تفسیری مدیریت»، به وسیله هیئت استانداردهای بین‌المللی

سازمان بورس با توجه به قانون بازار و نیز مقررات پیش‌بینی شده، انتشار گزارش تفسیری مدیریت را برای شرکتهای پذیرفته شده در بورس و فرابورس در مقاطع ۳، ۶ و ۹ ماهه و سالانه الزامی ساخته و در این امر به جایگاه استاندارددگذار کشور وارد شده تا ضوابط تهیه یک نوع گزارش را فراهم آورد. بدیهی است در جایگاه تدوین استاندارد حسابداری طی مراحل قانونی لازم و ضروری است.

سازمان

درباره رهنمود سازمان بورس اوراق بهادار با عنوان «نحوه اظهارنظر حسابرس مستقل در گزارش حسابرسی نسبت به گزارش تفسیری مدیریت» چه نظری دارید؟

سهیلی پور

رهنمود نحوه اظهارنظر حسابرسان مستقل نسبت به گزارش تفسیری مدیریت که بر پایه استانداردهای بین‌المللی حسابرسی ارائه شده پس از تایید سازمان حسابرسی در جامعه حرفه‌ای مورد استفاده واقع شده است.

سازمان

اگر بخواهید این ضوابط را در شرکتهای زیرمجموعه به‌کار بگیرید با چه چالش‌هایی روبرو خواهید بود؟

سهیلی پور

الزامات تهیه گزارش تفسیری مدیریت در حال حاضر محدود به شرکتهای پذیرفته‌شده در بورس و فرابورس است و در شرکتهای اصلی و تابعه وزارت نفت و شرکتهای فرعی تابعه وزارت نفت الزام قانونی برای تهیه گزارش مذکور وجود نداشت؛ اما همانطور که قبلاً اشاره شد با توجه به ویژگیهای صنعت تهیه این گزارش بدون فراهم‌شدن زیرساختهای لازم امری نیست که به‌سهولت شدنی باشد.

سازمان

تشکر می‌کنیم و امیدواریم با حضور شما در صنعت نفت، گزارشی مالی در این صنعت توسعه و ارتقای بیشتری پیدا کند.

تدوین استاندارد حسابداری مربوط

به لحاظ قانونی باید توسط

مرجع استانداردگذار کشور

تدوین و

پس از طی مراحل قانونی مربوط

لازم‌الاجرا شود.

تدوین ضوابط گزارشیگری

محیطی، اجتماعی و راهبری

توسط مراجع مربوط

قطعاً سودمند خواهد بود

حسابداری که یک مرجع استانداردگذار است منتشر شده است. در ایران تمام بیانیه‌های حسابداری و حسابرسی به‌وسیله سازمان حسابرسی منتشر می‌شود. انتشار ضوابط گزارش تفسیری مدیریت به‌وسیله مرجعی غیر از مرجع استانداردگذار چه پیامدهای احتمالی ممکن است داشته باشد؟

سهیلی پور

هیئت تدوین استانداردهای بین‌المللی حسابداری در نقش استاندارددگذار، نحوه تهیه گزارش تفسیری مدیریت و مبانی حاکم بر آن را تنظیم و منتشر ساخته است و بیانیه سازمان بورس هم بر این پایه منتشر شده است. تدوین استاندارد حسابداری مربوط به لحاظ قانونی باید توسط مرجع استاندارددگذار کشور تدوین و پس از طی مراحل قانونی مربوط لازم‌الاجرا شود.